

Etter Gaza

Dagfinn Bjørklid var den første utenlandske sykepleieren som kom seg inn i Gaza etter at krigen brøt ut. Nå er han hjemme igjen.

Hvem: Hvem:
Alder: 46 år
Hvorfor: Fordi han i to uker jobbet på Shifa-sykehuset i Gaza mens krigen pågikk.

Etter Gaza

Han snakker det ut av kroppen. Det som skjedde i Gaza. Derfor blir det ingen mareritt.

Det er under et døgn siden sykepleier Dagfinn Bjørklid kom hjem til Norge. Da han landet på Gardermoen, ble han tatt imot av tv-team, presse og jublende palestinske venner. Slik legene Mads Gilbert og Erik Fosse ble en uke før.

De tre var de eneste internasjonale helsearbeiderne i Gaza by da krigen startet. Pressen var utestengt, og de rapporterte til hele verden fra Shifa-sykehuset.

Nå kommer Bjørklid til Sykepleiens lokaler rett fra et opptak i TV2. Han har pc-en med seg.

– Må bare sende noen bilder til Hordalands avis. Det har jeg lovet.

Han klikker seg fram til bildene fra Gaza. En journalist ringer. Et ukeblad vil ha et intervju. Han sier ja.

– Det er viktig at historiene blir spredt til så mange som mulig, sier han, ørlite matt i blikket.

Bjørklid jobber egentlig i Libanon for Norwac (Norwegian Aid Committee). Han hadde juleferie hjemme i Oslo da det brakket løs i Gaza. Da visste han hva som lå i kortene. Norwac måtte gjøre noe. Raskt. Koordinator John Eivind Jensen og legene Gilbert og Fosse

dro til Egypt. Bjørklid til Jerusalem. Legene kom seg inn i Gaza nyttårs-aften. Bjørklid en uke etter. Vi så dem på Dagsrevyen. Hørte dem i radioen. Leste om dem i avisene.

Nå viser han bilder fra laptoppen.

– Disse kan ikke trykkes, fastslår han, og mener de blodigste.

– Men de kan brukes til undervisning.

Vi ser avkuttete bein, lemlestedde kropper, granatskadde barn.

– Hmm... Det ser ut som et slaktehus, mumler han.

Ett bilde viser rommet der han sov. Vinduet er teipet så det ikke skal slås inn av lufttrykket under bombing.

Han skroller seg videre i bilde-

En barnekropp har masse, blodige splinthull. Innenfor er det mengder av metallpartikler som må fjernes.

Ofte foregikk to operasjoner samtidig på samme operasjonsstue. Intensivavdelingen ble utvidet mange ganger. Bjørklid vekslet mellom akuttmottaket og operasjonsstuen.

– *Hvordan er det å se dette nå?*

– Synet er ikke det verste. Men hvilken framtid har denne unge mannen i Gaza? I et muslimsk samfunn er det viktig for en mann å være reproduktiv. Her er begge testiklene blåst bort og beina amputert. Hvilket liv får han etter at vi reddet livet hans?

Han tenker på dem som har mistet synet eller hørselen. Eller fått alvorlige hodeskader.

Karrieremessig er det jeg gjør helt idiotisk.

serien. En far med barn, begge er døde. Forkullede rester av en mor, mens hun holder om sine tre barn.

– Her er et beskrivende bilde. Vi hadde masse sanne pasienter: Høy lærbeinsamputasjon.

– De har mén for all framtid. Der er det ingen rehabiliteringshospital å la Sunnaas.

Bjørklid pakker sammen lap-toppen og vi går til en kafé i nærheten.

Det blå palestinaskjerfet fra Beirut varmer i Oslo-kulden. Nei, han har ikke landet ennå. Det var ikke lett å reise fra kollegene i Gaza.

– Men jeg ble avløst av to nye sykepleiere, så jeg følte ikke at jeg stakk av.

Å bli intervjuet i ett sett, kan ta på. Men samtidig er det terapi. Han snakker det han har opplevd ut av kroppen.

– Og det er viktig å formidle galskapen. Alle kriger er galskap. Dette var mindre krig enn massakre. Drap av sivilbefolkningen.

– *Kunne du vært sykepleier også i Israel?*

– I prinsippet kan jeg behandle alle. En israelsk soldat, en Hamas-mann, et barn. Men det er menneskelig å ta den svakes parti.

Han ser ingen vinnere. Kun tapere. Israel den moralske taperen. Hamas den militære. Men den største taperen er sivilbefolkningen.

– *Kan du forstå at Israel-venner er kritiske til palestinerne?*

– Jeg skjønner at en israelsk mor frykter rakettnedslag i boligområder, slik palestinerne frykter bomber. Og at israelerne vil sikre fred for borgerne. Fra et slikt ståsted er det like forkastelig å sende raketter

inn i Israel, som det er å bombe Gaza.

Men så er det proporsjonene.

– Israel har et stort ansvar som okkupasjonsmakt. Landet plikter å ta vare på sivilbefolkningen det okkuperer, og sørge for mat og helse. Palestinerne har ingen grenser de kontrollerer selv. 60 år på flukt, 40 år under okkupasjon, en regjering som styrer på nåde.

Mens Røde Kors har restriksjoner på hvem som skal uttale seg, ser Norwac det som naturlig at helsepersonell rapporterer det de ser.

– For meg er det å være nøytral. Vi trengte ikke å dramatisere. Jeg rapporterte kun om det vi kunne observere fra Shifa-sykehuset.

Han var knapt utenfor i de to ukene han var der.

Egentlig ville han bli dyrlege. Men da han gikk ut av gymnaset, var yrkesvalget klart. Han ble sykepleier i 1988 i Tromsø. Anestesisykepleier ble han på Ullevål sykehus i Oslo.

Ifølge kolleger er Bjørklid ordentlig, pragmatisk og voldsomt flink til å rapportere. På en halv side får han sagt det andre sier på ti. Det har han lært i militæret.

I førstegangstjenesten var han undervisningssykepleier ved Hærens sanitet. Senere ble det diverse kurs.

– *Så du er ikke militærnekte?*

– Nei.

De store blå øynene vider seg ut enda et hakk.

– Fram til 2005 var jeg hovedinstruktør ved utdanningscenteret i Forsvarets sanitet.

– *Å? For hele forsvaret?*

– Ja. En fellesavdeling for hær, sjø og luft.

– *Men du var vel ikke soldat?*

– Som offiser er du jo også soldat.

Han var i FN-styrken etter Gulf-krigen i Irak. Dro med Unifil til Libanon. Og så Kosovo. Siden 2000 har det vært Norwac. Miksen av militært og humanitært synes han ikke er motstridende. Det er bare to ulike organisasjoner. Og det norske forsvaret følger reglene for internasjonal folkerett.

– *Kunne du drepte?*

– Det er ikke hovedinteressen

min. Våpen løser ikke en konflikt, men det kan være nødvendig for å stoppe en konflikt. Som sanitetssykepleier skal du beskytte pasientene og sykehuset, om nødvendig med våpenmakt.

Heller ikke han klarer å ta inn over seg de store tallene over skadde og drepte. Han deler ofte inn i skoleklasser. Men det er enkeltmenneskene han husker. For eksempel Omar.

– Jeg trodde han var 15, men han var 12-13. Han var våken da han kom, ille tilredt. Vi amputerte høyre arm, og begge beina i hofte-høyde. Han vil overleve. Familien var glad. Men hva nå?

Amira var 10-12 år. Hun ble funnet under noen ruiner, tre dager etter bombingene. Nedkjølt og uttørket, men ikke skadet.

– Jeg husker redselen i blikket. Men dagen etter kom et smil. Barna har sett og hørt mer enn de burde. Istykkerrevne kropp. Kløyvde hoder. Halve mennesker i et tre. Det skal ikke barn se. Ikke voksne heller.

– *Har du gjort nytte for deg?*

– Syns faktisk det. Ikke mest på grunn av kompetansen. Periodevis trengte de hender, men det viktigste var at de fikk vite at de ikke er alene. To uker var de uten strøm. De ante ikke at det var demonstrasjoner i Norge og i Tel Aviv. Det kunne vi fortelle dem.

– *Var du redd?*

– Ikke for eget liv. Men det var ubehagelig når bombene falt 50-100 meter unna.

Etter en natt på operasjonsstuen gikk han for å legge seg. Da smalt en bombe og soveromsdøren ble revet ut av hendene hans.

– Men det forhindret ikke at jeg sov.

Han prøvde å få minimum fire timers sammenhengende søvn i døgn.

– Det må man ha for å klare seg over tid. En time her og én der – da blir man psykotisk.

– *Godt sovehjerte?*

– Jeg kan sove overalt. Alltid. Kunne godt lagt meg ned her og

sovnet på ti minutter, sier han og klapper på sofaen.

– *Hvorfor gjør du denne jobben?*

– En blanding av spenning og moralsk forpliktelse til å bidra. Det har med anstendighet å gjøre. Når mennesker er i krise, har helsepersonell et særlig ansvar.

– Vil du bakke lenge med alle inntrykkene?

– Tror ikke det. Teamet vårt drev med kontinuerlig debriefing. På slutten av dagen møttes vi. Vi spiste frokost sammen. Vi snakket om faglige utfordringer, emosjonelle påkjenninger. Vi har sett på hverandres bilder.

Bjørklid er overbevist om at han og kollegene som jobbet skulder ved skulder under bombingene av Gaza for alltid vil se hverandre som brødre.

– Vi lukta blod, vi så skamferte kropp, hørte de samme bombenedslagene, kjente lufttrykket. Arbeidssituasjonen var ekstrem.

Norwac har avtale med en psykiater som tar seg av kriseoppfølging.

– *Skal du til ham?*

– Ja, sier han. Uten glød.

– Jeg var motstander, men kjøper greien. Det er viktig å strukturere. Og at Norwac framstår som en profesjonell organisasjon.

– Nydelig!

Bjørklid spiser fiskesuppe. I Gaza gikk det i ris. Og et kjøttstykk

her, litt fisk der. Tunfisk på boks er han grundig lei.

– *Tilfeldig at det var dere som kom inn og ingen andre?*

– Nei. Norwacs styrke er å være liten og smidig. Og at alle er helsepersonell. Jeg liker å jobbe selvstendig og at jeg selv kan vurdere egen sikkerhet. Det er bedre enn at noen hjemme skal fortelle meg det.

Om to dager skal han til Libanon for å ordne praktisk ting. Der er han koordinator for Norwac, som støtter Palestinske Røde Halvmånes drift av sykehus og sykepleierskole. Mental helse for barn og unge et viktig område.

– *Ville du heller vært lege?*

– Nei. Sykepleiere er multifunksjonelle. Gangbar arbeidskraft. Kan brukes til logistikk. Organisere. Klinisk behandling. En utmerket kombinasjon.

Han erkjenner at han må friske opp sin kliniske kunnskap.

– Jeg er ikke noen dyktig anestesisykepleier. Karrieremessig er det jeg gjør helt idiotisk. Men det er moro og en personlig utfordring.

– *Og lønnsomt?*

– Nei. Ikke i en sånn organisasjon. Men jeg taper ikke heller.

Som major i Forsvaret ville han tjent dobbelt så mye.

– *Fikk du krigstillegg?*

– Nei. Men en fryktelig dyr krigsforsikring. Den koster 40 000 i året.

I snart 30 år har han hatt base i Oslo. Nå har han kjøpt hus sammen med sin fetter og hans partner. Men etter Libanon drar han hjem til foreldrene på Lyngsøidet i Troms. Han og far skal ha herreferie mens mor drar til Syden for å lindre revmatismen.

Telefonen ringer. Det er Gaza-bror Fosse. De finner ut at begge er blitt spurt om å holde appell. Og at begge har takket nei. De vil ikke blande rollene som øyevitner og politiske agitatorer.

En uke etter har han landet hos mor og far i Lyngen. På torsdag skal han holde foredrag på sin gamle ungdomsskole. Om Gaza.

▲ EKSPLOSIONSSKADER: – Ved masseskader og i katastrofesituasjoner er det viktig at alt personell er multifunksjonelt, sier Dagfinn Bjørklid som her har pasienten i ketaminanestesi mens han låner ut en hånd for å bistå kirurgen. Hyppige strømbrudd gjorde hodelykten til en viktig del av Bjørklids personlige utstyr.

▶ TRANGT: Masseskadesituasjon på Al-Shifa-sykehuset i Gaza by: To pasienter på hver operasjonsstue. I tillegg blir tre pasienter operert ute i korridoren.

Gaza-penger fra NSF

Forbundsstyret i Norsk Sykepleierforbund (NSF) vedtok 4. februar å gi 85 000 kroner til gjenoppbygging av helse-tjenesten til sivilbefolkningen i Gaza, kanalisert gjennom Norwac.